

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

LAINSÄÄDÄNNÖN
ARVIOINTINEUVOSTO

HE 47/2017 vaikutusten arviointi lainsäädännön arviointineuvoston näkökulmasta

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta,
asiantuntijakuuleminen 23.5. klo 10:00
Antti Moisio, arviointineuvos

Vaikutusarviointien arviointi

- Lainsäädännön arviointineuvosto arvioi hallituksen esitysluonnosten vaikutusarvioita.
- Arviointineuvoston toiminnan painopisteenä ovat erityisesti taloudellisten vaikutusten arvioinnit, mutta tarkastelussa myös muut relevantit vaikutusalueet.
- Neuvosto nojaa arviointityönsä
  - hallituksen esityksen laatimisohjeisiin (oikeusministeriö 2004)
  - säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeisiin (oikeusministeriö 2007)
- Valinnanvapautta koskeva lausunto annettiin lakiesitysluonnoksen versiosta, joka toimitettiin arviointineuvostolle 5.4.2017

Maakunta- ja sote-uudistusta koskevat arviointineuvoston lausunnot

- Annetut lausunnot (<http://vnk.fi/arviointineuvosto/lausunnot>) tähän mennessä:
  - Terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muutos (päivystysuudistus), lausunto 23.9.2016
  - Maakunta- ja sote-järjestämislaki, lausunto 13.2.2017
  - Pelastuslain uudistus, lausunto 20.2.2017
  - Valinnanvapausuudistus, lausunto 26.4.2017
  - Sote-palvelujen tuottajien rekisteröinti ja valvonta, lausunto 5.5.2017
- Tulossa olevat lausunnot:
  - Kasvupalvelulaki
  - Sote-asiakastietojen sähköisestä käsittelystä
  - Monikanavarahoitus

Yleinen kommentti liittyen sote -uudistukseen liittyviin hallituksen esitysluonnoksiin

- Esitysluonnokset muodostavat yhdessä poikkeuksellisen laajan ja yhteiskunnallisesti merkittävän uudistuskokonaisuuden.
- Erillisinä laadituissa esitysluonnoksissa tulisi kiinnittää huomiota vaikutusarvioiden yhtenäiseen esitystapaan.
- Mikäli näin ei tehdä, uudistuskokonaisuuden tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeisimpiä tekijöitä ei voida tunnistaa eikä kokonaisvaikutuksia voida arvioida tarkoituksenmukaisella tavalla.

Maakunta- ja sote-järjestämislaki, myönteiset arviot arviointineuvoston lausunnossa

- Esitysluonnos sisälsi kattavan kuvauksen nykytilasta, esityksen tavoitteista, kohderyhmästä ja ehdotetuista toimenpiteistä.
- Esitysluonnoksessa tunnistettiin keskeisiä vaikutusalueita, ja yksittäisiä vaikutusmekanismeja oli kuvattu seikkaperäisesti.
- Esitysluonnos sisälsi arviointineuvoston arvion mukaan myös monipuolisia ja paikoin yksityiskohtaisia arvioita lakiesityksen potentiaalisista vaikutuksista.

Maakunta- ja sote-järjestämislaki, keskeiset kehittämiskohteet arviointineuvoston lausunnossa

- Tarkempi arvio uudistuksen vaikutuksista kansalaisten yhdenvertaisuuteen, palvelujen laatuun ja saatavuuteen sekä kansalaisten hyvinvointiin.
- Syvällisempi käsittely maakuntien rahoitusmalleista. Esitetyn mallin myönteiset puolet korostuivat esitysluonnoksessa, tarvitaan käsittely myös riskeistä, mm. maakuntien menojen kasvun hallinnan näkökulmasta.
- Selkeämpi yhteenveto keskeisistä määrällisistä vaikutuksista ja niiden ajoittumisesta (säästöt, siirtymävaiheen kustannukset).
- Enemmän arvioita vaihtoehtoisista tavoista saavuttaa uudistukselle asetetut keskeiset tavoitteet.
- Tarkempi arvio ICT-investointeihin liittyvistä yritysvaikutuksista.
- Konkreettisempi kuvaus vaikutusten jälkikäteisarviointista ja –seurannasta.

Valinnanvapaus sote-palveluissa: myönteiset arviot arviointineuvoston lausunnossa

- Esitysluonnoksessa on kunkin pääluvun alussa tiivistetty yhteenveto vaikutuksista.
- Esitysluonnoksessa on kuvaus valinnanvapausuudistuksen vaikutusten seurannasta ja jälkiarvioinnista.
- Esitysluonnoksessa käsitellään eri toimijoiden taloudellisia kannustimia taloustieteellisestä näkökulmasta. Myönteistä oli myös tutkimustiedon hyödyntäminen vaikutusarvioinnissa ja viittaaminen käytettyihin lähteisiin.

Valinnanvapausesitys: keskeisiä arviointineuvoston lausunnossa esiin nostettuja kehittämiskohteita

- Esitettävä kootusti vaikutukset suhteessa uudistukselle asetettuihin tavoitteisiin.
- Hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista tulisi esittää laadullisten arvioiden ohella myös vähintään suuntaa-antavia määrällisiä arvioita.
- Kuvattava tarkemmin, kuinka kilpailu toimisi alueellisilla terveys- ja sosiaalipalveluiden markkinoilla. Lisäksi tulisi esittää tarkemmat perustelut ns. kiinteän korvauksen valtakunnallisista perusteista ja vähimmäistasosta
- Tarkennettava sote-menojen säästövaikutuslaskelmia.
- Lisättävä arvioita uudistuksen vaikutuksista maakunnittain.
- Kuvattava yksityiskohtaisemmin sote-palvelujen modulaarista tuotantotapaa.
- Kuvattava tarkemmin ICT järjestelmän käyttöönoton jaksottuminen eri vuosille, erityisesti verrattuna valinnanvapausjärjestelmän käyttöönoton aikatauluun.

Miten saada tarkempia arvioita valinnanvapausuudistuksen vaikutuksista?

- Uudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveydenhuollon koko toimintaympäristö muuttuu lähes yhdellä kertaa.
- Muun muassa tästä johtuen uudistuksen vaikutusten arviointi, etenkin määrällinen ennakoarviointi, on tavanomaista vaikeampi tehtävä.
- Uudistuksen edistäminen vaiheittain ajallisesti ja alueellisesti mahdollistaisi luotettavampien vaikutusarviointien tekemisen.
- Lisäksi, mikäli riskit kokemusten karttuessa näyttäisivät realisoituvan, vaiheittainen toteutus sallisi myös tarvittavien muutosten ja sopeutustoimien tekemisen.
- Uudistuksen vaiheittaiseen edistämiseen ja kokeilujen ja pilottihankkeiden hyödyntämiseen tulisi kiinnittää esitettyä enemmän huomiota.

Miten lopullisessa hallituksen esityksessä on otettu huomioon arviointineuvoston lausunto

- STM on esittänyt yhteenvedon tehdyistä muutoksista valinnanvapausesitykseen (alueuudistus.fi)
- Arviointineuvosto ei ole ehtinyt tekemään perusteellista arviota tehdyistä muutoksista
- Myönteistä on, että arviointineuvoston lausuntoa on hyödynnetty ja muutoksia on tehty. Muutoksia on tehty useisiin arviointineuvoston nostamiin keskeisiin kehittämiskohteisiin liittyen.
- Arviointineuvosto esitti valinnanvapautta koskevassa lausunnossaan yli 40 kehittämiskohdetta esitysluonnokseen liittyen. Näistä arviointineuvoston sihteeristön tekemän alustavan tarkistuksen mukaan lopullisessa HE:ssä on otettu huomioon 55 % (14 % perusteellisemmin ja 41% jossain määrin).
- Esityksen valmisteluaikataulu oli erittäin kireä, joten on selvää, että kaikkia arviointineuvoston muutosehdotuksia ei ole ehditty ottamaan huomioon.